

כיתות ד-ו
פרשת וישב

יום א

(א) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן : (ב) אֵלֶּה תִּלְדוּת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רָעָה אֶת אָחִיו בְּצֹאן וְהוּא נָעַר אֶת בְּנֵי בְלָהָה וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבָרְתָם רָעָה אֶל אָבִיהֶם : (ג) וַיִּשְׁרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו כִּי בֶן זִקְנִים הוּא לוֹ וְעָשָׂה לוֹ כְּתֻנֹת פָּסִים :

רשיי פרשת וישב

(א) וישב יעקב וגוי' - אחר שכתב לך ישובי עשו ותולדותיו בדרך קצרה, שלא היו ספונים [הגונים] וחשובים לפרש היאך נתיישבו וסדר מלחמותיהם איך הורישו את החורים, פירש לך ישובי יעקב ותולדותיו בדרך ארוכה כל גלגולי סבתם, לפי שהם חשובים לפני המקום להאריך בהם. וכן אתה מוצא בעשרה דורות שמאדם ועד נח, פלוני הוליד פלוני, וכשבא לנח האריך בו. וכן בעשרה דורות שמנח ועד אברהם קצר בהם, ומשהגיע אצל אברהם האריך בו. משל למרגלית שנפלה בין החול, אדם ממשמש בחול וכוברו בכברה עד שמוצא את המרגלית, ומשמצאה הוא משליך את הצרורות מידו ונוטל המרגלית.

(דבר אחר וישב יעקב הפשתני הזה נכנסו גמליו טעונים פשתן, הפחמי תמה אנה יכנס כל הפשתן הזה, היה פיקח אחד משיב לו ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ששורף את כולו, כך יעקב ראה כל האלופים הכתובים למעלה, תמה ואמר מי יכול לכבוש את כולו, מה כתיב למטה (פסוק ב) אלה תולדות יעקב יוסף, דכתיב (עובדיה א יח) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כולם):

שאלות

- בסוף פרשת וישלח יש רשימה של אלופי עשו 43 פסוקים שכתובים בצורה של רשימת מכולת. פרשת וישלח
- (א) וְאֵלֶּה תִּלְדוּת עֶשָׂו הוּא אָדוֹם: ..... האם גם ההיסוריה של יעקב כתובה כך?
- מה סיבת ההבדל?
- מה הדוגמא שרשיי מביא לתופעה הזאת?
- מה המשל שרשיי משתמש בו להמחיש את התופעה הזו
- ***בחלק השני של הדיבור הזה רשיי עונה על שאלה, מה היא?

כיתות ד-ו
פרשת וישב
יום ב

רשיי

(ב) אלה תולדות יעקב - אלה של תולדות יעקב, אלה ישוביהם וגלגוליהם עד שבאו לכלל יישוב. סבה ראשונה יוסף בן שבע עשרה וגוי על ידי זה נתגלגלו וירדו למצרים. זהו אחר פשוטו של מקרא להיות [דבר] דבור על אופניו. ומדרש אגדה דורש, תלה הכתוב תולדות יעקב ביוסף מפני כמה דברים, אחת שכל עצמו של יעקב לא עבד אצל לבן אלא ברחל, ושהיה זיו איקונין של יוסף דומה לו, וכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף, זה נשטם וזה נשטם, זה אחיו מבקש להרגו וזה אחיו מבקשים להרגו, וכן הרבה בבראשית רבה (פד ו). ועוד נדרש בו וישב ביקש יעקב לישב בשלוח, קפץ עליו רוגזו של יוסף. צדיקים מבקשים לישב בשלוח אומר הקדוש ברוך הוא לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלוח בעולם הזה:

והוא נער - שהיה עושה מעשה נערות, מתקן בשערו ממשמש בעיניו, כדי שיהיה נראה יפה:

את בני בלחה - כלומר ורגיל אצל בני בלחה, לפי שהיו אחיו מבזין אותן והוא מקרבן:

את דבתם רעה - כל רעה שהיה רואה באחיו בני לאה היה מגיד לאביו, שהיו אוכלין אבר מן החי, ומזלזלין בבני השפחות לקרותן עבדים, וחשודים על העריות. ובשלשתן לקה. על אבר מן החי (לעיל פסוק לא) וישחטו שעיר עזים במכירתו, ולא אכלוהו חי. ועל דבה שספר עליהם שקורין לאחיהם עבדים, (תהלים קה יז) לעבד נמכר יוסף. ועל העריות שספר עליהם, (להלן לט ז) ותשא אשת אדוניו וגו':

דבתם - כל לשון דבה פרלידי"ץ בלע"ז [רכילות] כל מה שהיה יכול לדבר בהם רעה היה מספר:

דבה - לשון (שיר ז י) דובב שפתי ישנים:

שאלות

- (ב) אלה תולדות יעקב יוסף האם רק יוסף הוא תולדות יעקב?
- מדרש אגדה מוצא דמיון בין יעקב ליוסף נסה למצא את הדמיון. זה נשטם - זה אחיו מבקש להרגו -
- בתורה כתוב שיוסף היה בן 17, ברור שזה נער, מדוע התורה כותבת "והוא נער"?
- יוסף היה חבר של בני בלחה ובני זלפה מדוע?
- יוסף סיפר ליעקב שאחיו עוברים 3 עבירות מה הם? איך נענש מידה כנגד מידה?

כיתות ד-ו
פרשת וישב
יום ג

(ג) וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו כִּי בֶן זֻקְנִים הוּא לֹו וַעֲשֵׂה לֹו כְּתֻנֶּת פָּסִים :

רש"י פרשת וישב

(ג) בן זקונים - שנולד לו לעת זקנתו. ואונקלוס תרגם בר חכים הוא ליה כל מה שלמד משם ועבר מסר לו. דבר אחר שהיה זיו איקונין שלו דומה לו :

פסים - לשון כלי מלת, כמו (אסתר א ו) כרפס ותכלת, וכמו (שמואל ב' יג יח) כתונת הפסים, דתמר ואמנון. ומדרש אגדה על שם צרותיו שנמכר לפוטיפר ולסוחרים ולישמעאלים ולמדינים :

שאלות

- כמה פירושים יש ברש"י לביטוי "בן זקונים"?
- איזה פירוש הכי מובן לך?
- תלמוד בבלי מסכת קידושין פרק א -

"רבי יוסי הגלילי אומר : אין זקן אלא מי שקנה חכמה", זה **קנה** חכמה כעת מובן הפירוש השני?

- מאיזה חומר היתה עשויה הכותונת של יוסף? הפסוק במגילת אסתר עוזר לנו להבין, "כרפס ותכלת",

- בפירוש השני רש"י מוצא ראשי תיבות במילה פסים, השלם

פ -
ס -
י -
מ -

כיתות ד-ו
פרשת וישב
יום ד

(ד) ויִרְאוּ אֶחָיו כִּי אֵתוּ אֶהָב אֲבֵיהֶם מִכָּל אֶחָיו וַיִּשְׁנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַבְּרוּ לְשָׁלֵם : (ה) וַיִּחַלֵּם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגֵּד לְאֶחָיו וַיּוֹסֶפּוּ עוֹד שָׁנָא אֹתוֹ : (ו) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמְעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלַמְתִּי : (ז) וְהִנֵּה אֲנִי מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה אֲלַמְתִּי וְגַם נִצְבָה וְהִנֵּה תִסְבְּינָה אֲלַמְתֵּיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוּיֶןָ לְאֲלַמְתִּי :

רש"י

(ד) ולא יכלו דברו לשלום - מתוך גנותם למדנו שבחם, שלא דברו אחת בפה ואחת בלב :

דברו - לדבר עמו :

(ז) מאלמים אלומים - כתרגומו מאסרין אסרין, עמרין, וכן (תהלים קכו ו) נושא אלומותיו, וכמוהו בלשון משנה (בבא מציעא כב ב) והאלומות נוטל ומכריז :

קמה אלומתי - נוקפה :

וגם נצבה - לעמוד על עמדה בזקיפה :

שאלות

- הסבר את הביטוי "מתוך גנותם למדנו שבחם"?
- מה פירוש המילה "מאלמים"?
- איפה מצאנו בתהילים את המילה "אלומות" מה הם אלומות?
- מה ההבדל בין "קמה" ל"נצבה"?
- *** נסה לפי זה להסביר את הפסוק הבא "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו?"

כיתות ד-ו
פרשת וישב

יום ה

פרשת וישב

(ה) וַיְחַלֵּם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגִּד לְאָחָיו וַיּוֹסֶפוּ עוֹד שָׁנָא אֹתוֹ : (ו) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמְעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי : (ז) וְהִנֵּה אֲנִי חֹנֵן מְאֹד מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה אֲלַמְתִּי וְגַם נִצְבָּה וְהִנֵּה תִסְבְּיָנָה אֲלַמְתֵּיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוּוּן לְאֲלַמְתִּי : (ח) וַיֹּאמְרוּ לוֹ אָחָיו הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם מְשׁוּל תִּמְשַׁל בָּנוּ וַיּוֹסֶפוּ עוֹד שָׁנָא אֹתוֹ עַל חֲלַמְתּוֹ וְעַל דְּבָרָיו : (ט) וַיְחַלֵּם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיְסַפֵּר אֹתוֹ לְאָחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלַמְתִּי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשָּׁמַשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עֶשֶׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי : (י) וַיְסַפֵּר אֶל אָבִיו וְאֶל אָחָיו וַיַּגִּיעַ בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מֶה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתָּ הַבּוֹא נְבוֹא אֲנִי וְאִמִּי וְאָחִיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אֶרְצָה : (יא) וַיִּקְנְאוּ בּוֹ אָחָיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת הַדְּבָר :

רש"י

(ח) ועל דבריו - על דבתם רעה שהיה מביא לאביהם :

(י) ויספר אל אביו ואל אחיו - לאחר שספר אותם לאחיו חזר וספרו לאביו בפניהם :

ויגער בו - לפי שהיה מטיל שנאה עליו :

הבוא נבוא - והלא אמך כבר מתה. והוא לא היה יודע שהדברים מגיעין לבלהה, שגדלתו כאמו. ורבותינו למדו מכאן שאין חלום בלא דברים בטלים. ויעקב נתכוון להוציא הדבר מלב בניו שלא יקנאוהו, לכך אמר לו הבוא נבוא וגו', כשם שאי אפשר באמך כך השאר הוא בטל :

(יא) שמר את הדבר - היה ממתין ומצפה מתי יבא, וכן (ישעיה כו ב) שומר אמונים וכן (איוב יד טז) לא תשמור על חטאתי, לא תמתין :

שאלות

- על איזה שאלה אפשרית עונה רש"י (בלי לשאול)
- על איזה שאלה עונה רש"י בפסוק י?
- ויגער בו - לפי שהיה מטיל שנאה עליו : מתוך דברי רש"י משמע שיעקב לא כעס על עצם הרמז בחלום אלא על השנאה שהוא מעורר. האם אתה מסכים לדברים אלו?
- "אין חלום ללא דברים בטלים" מה הם הדברים הבטלים בחלום יוסף?
- איך מפרש רש"י את המילים "ואביו שמר אתהדבר" ***נסה לפי הסבר זה להסביר את הפסוק המפורסם הבא: "נפשי לה' משומרים לבוקר, שומרים לבוקר"

